

Introductie

In 2007 deden ruim 56.000 mensen in Nederland een beroep op de maatschappelijke opvang. Bij de begeleiding en zorgverlening wordt gekeken naar de eigen mogelijkheden van de cliënten, zodat ze opnieuw deel kunnen uitmaken van de samenleving.

Beroep op de opvang

In 2007 is onderzocht welk beroep er op de voorzieningen voor maatschappelijke opvang in Nederland gedaan wordt. In dat jaar klopten ruim 56.000 mensen bij de voorzieningen aan; dat waren voor driekwart mannen. Iets meer dan de helft (52 procent) van alle cliënten was tussen de 31 en 50 jaar oud, 20 procent was 51 jaar of ouder. Het aandeel cliënten jonger dan 25 jaar bedroeg 16 procent, het aandeel cliënten tussen de 25 en 30 jaar 12 procent.

Van bijna de helft (49 procent) van de cliënten was de etnische herkomst onbekend. Ruim een kwart (28 procent) was autochtoon, de resterende 23 procent waren voornamelijk niet-westerse allochtonen.

Factsheet Kerngegevens maatschappelijke opvang

Diversiteit in aanbod

Er zijn verschillende soorten voorzieningen in de maatschappelijke opvang te onderscheiden, zoals:

- ▲ **24-uurs woonvoorziening:**
De cliënt woont in een grotere voorziening, maar heeft wel een eigen kamer; hij krijgt vrij veel ondersteuning.
- ▲ **24-uurs (crisis)opvangvoorziening:**
De crisisopvang biedt de eerste hulp aan mensen die door een crisis hun thuis zijn kwijtgeraakt.
- ▲ **24-uurs meerzorg:**
De cliënt krijgt naast tijdelijk verblijf zorgverlening en (psychosociale) begeleiding.
- ▲ **Nachtopvangvoorziening:**
Daklozen kunnen hier 's nachts of een deel van de dag verblijven.
- ▲ **Dagopvangvoorziening:**
Daklozen kunnen hier een beperkt deel van de dag verblijven.
- ▲ **Begeleid wonen:**
De cliënt woont in een zelf of door de opvangvoorziening gehuurde woning van een woningcorporatie.
- ▲ **Woonbegeleiding:**
De cliënt woont in een woning van de opvangvoorziening, in een groep met enkele mensen.

In totaal had de maatschappelijke opvang in 2007 een capaciteit van 10.262 plaatsen, een groei van ruim 13 procent ten opzichte van 2005. De meeste plaatsen waren te vinden in 24-uurs woonvoorzieningen (3.780 plaatsen) en in dagopvangvoorzieningen (3.047 plaatsen). In de nachtopvang waren 1.783 plaatsen beschikbaar.

Federatie Opvang

De Federatie Opvang is de brancheorganisatie voor de instellingen voor maatschappelijke opvang, beschermd & begeleid wonen en vrouwenopvang. Er zijn 91 instellingen uit het gehele land bij de Federatie Opvang aangesloten.

Kerntaak

Kerntaak van de maatschappelijke opvang is het bieden van tijdelijk verblijf aan mensen zonder dak boven hun hoofd, gekoppeld aan zorg en begeleiding en/of het verhelpen van een crisis.

Cliënten van de maatschappelijke opvang hebben veel met elkaar gemeen. Ze kampen vaak met meerdere, elkaar beïnvloedende problemen. Zo is er vaak sprake van een combinatie van dak- en thuisloosheid, geweldsproblematiek, schulden, opvoedingsproblemen, psychiatrische, somatische en/of verslavingsproblemen en/of werkloosheid of het ontbreken van een zinvolle dagbesteding. Dit maakt de hulpvraag niet zelden complex en veelomvattend. De cliënten hebben hierdoor ook vaak te maken met instanties en hulpverleners uit verschillende maatschappelijke sectoren, waaronder de jeugdzorg, de geestelijke gezondheidszorg, de verslavingszorg, de somatische zorg en de justitiële zorg. Verder is er vaak eveneens betrokkenheid van instanties die met hun inkomen, huisvesting, maatschappelijke ondersteuning en dagbesteding te maken hebben.

Wettelijk kader

Het wettelijke kader voor de maatschappelijke opvang is de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). De WMO is van kracht sinds 1 januari 2007 en vervangt de Welzijnswet, de Wet voorzieningen gehandicapten en delen van de AWBZ.

In de WMO zijn diverse prestatievelden gedefinieerd. Prestatieveld 7 gaat over Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang en Steunpunten Huiselijk Geweld. Prestatieveld 8 en 9 richten zich op Openbare Geestelijke Gezondheidszorg en de Ambulante Verslavingszorg.

Gedecentraliseerde uitvoering en beleid

Om de maatschappelijke opvang binnen het kader van de WMO in goede banen te leiden, zijn 43 centrumgemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van een samenhangend aanbod aan maatschappelijke opvang. Ze dienen ervoor te zorgen dat tijdelijk onderdak, begeleiding, informatie en advies beschikbaar zijn voor mensen die, al dan niet gedwongen, hun thuissituatie hebben verlaten en niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving. De centrumgemeenten ontvangen hiervoor specifieke uitkeringen van het Rijk.

Naast hun uitvoerende verantwoordelijkheid zijn de gemeenten ook verantwoordelijk voor een goede afstemming van het opvangbeleid van andere instellingen en sectoren. De centrumgemeenten werken hiertoe samen met opvanginstellingen, zorgkantoren, woningcorporaties en andere betrokkenen in de regio. De vier grote steden (G4) hebben samen met het Rijk een Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang opgesteld, de 39 andere centrumgemeenten werken met een zogenaamde Stedelijk Kompas voor hun regio.

Lokale initiatieven

Behalve het Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang en de Stedelijke Kompassen zijn er ook verschillende zelfstandige lokale initiatieven voor een geïntegreerde maatschappelijke opvang. Deze initiatieven bewijzen dat de cliënt erbij gebaat is als de betrokken instellingen erin slagen om hun hulp geïntegreerd aan te bieden en ze de cliënt als één organisatie tegemoet kunnen treden. Voorbeelden zijn onder meer te vinden in Groningen ('Ommelander overleg'), Amsterdam ('Eropaf!', 'Skaeve Huse', 'Oranjehuis'), Rotterdam (leerwerkprojecten), Dordrecht (Foyer) en Utrecht ('Niemand op straat!'). Veel van deze voorbeelden zijn terug te vinden op de website www.geefopvangderuimte.nl.

Meer informatie over de maatschappelijke opvang:
www.opvang.nl